

УДК: 658:004.758.5]:347.2(4-672EU)(497.11)

Bibliid 1451-3188, 17 (2018)

Год XVII, бр. 65, стр. 137–149

Изворни научни рад

ХАРМОНИЗАЦИЈА ДОМАЋЕГ ЗАКОНОДАВСТВА О ЕЛЕКТРОНСКОМ ВРЕМЕНСКОМ ЖИГУ СА ПРАВОМ ЕУ

Жаклина СПАЛЕВИЋ

Косана ВИЋЕНТИЈЕВИЋ

Душан ЈЕРОТИЈЕВИЋ¹

Апстракт: Предмет рада јесте примена временског жига у Републици Србији. У раду су објашњени прописи којима се уређују питања електронских докумената, електронске идентификације и услуга од поверења у области електронског пословања. Посебна пажња посвећена је усаглашавању ове проблематике у Републици Србији са правном регулативом Европске уније према Уредби бр. 910/2014 ЕУ. Имајући у виду да се начини пословања брзо мењају, у раду је оцењено да се решења у области информационих технологија мењају брже од измена правне регулативе. У раду се износи став да будућа законска решења треба да буду флексибилнија и у потпуности отворена за нова технолошка достигнућа. Аутори сматрају да будућа правна решења из ове области треба да буду заснована на стандардима Европске уније и општеприхваћеним стандардима које примењују технолошки развијеније земаље.

Кључне речи: електронски временски жиг, електронско пословање, правна регулатива, упоредно-правна анализа.

1) УВОД

Под утицајем различитих информационо-комуникационих технологија, многе институције улажу напоре у развој дигиталних компетенција, с циљем

¹ Универзитет Сингидунум, Факултет за туристички и хотелијерски менаџмент, Београд; Универзитет Сингидунум, Факултет здравствених, правних и пословних наука, Ваљево; Министарство просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије, Београд. Е-mail: zspalevic@singidnum.ac.rs.

квалитетног и иновативног одговора на потребе глобалне конкурентности. У складу са усклађивањем са законском регулативом Европске уније из области електронског пословања, односно прописа којима се уређује питање електронских докумената, електронске идентификације и услуга од поверења у области електронског пословања, Народна скупштина Републике Србије усвојила је *Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању*, који је ступио на снагу 27. октобра 2017. године.² У процесу приступања Европској унији, Република Србија има обавезу усаглашавања ове проблематике у законодавној регулативи са правном регулативом Европске уније и зато су многа решења уграђена у наведени закон, на основу Уредбе Европске уније број 910/2014.³ Напомињемо да је доношењем *Закона о електронском потпису* и *Закона о електронском документу* почео процес развоја правног оквира који је био неопходан за почетни развој електронског пословања у Републици Србији.⁴ Ступањем на снагу *Закона о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању*, престала су да важе два претходна закона: *Закон о електронском потпису* и *Закон о електронском документу*. Нови Закон уређује електронски потпис, електронски печат, временски жиг, електронску доставу и електронско чување докумената, што ће омогућити једноставну и јефтину употребу квалификованих електронских сертификата, размену документације у електронском облику и уништавање папирне документације када је обезбеђена услуга квалификованог електронског чувања. За примену Закона предвиђено је доношење 17 подзаконских аката којима ће се дефинисати е-идентификација, е-достављање, е-чување, е-потпис у „облаку“ и друге услуге од поверења у електронском пословању и успостављање мреже пружалаца услуга од поверења.⁵ Последњих година, под утицајем различитих дигиталних трендова, многе образовне и друге институције, улажу напоре у развој дигиталних компетенција код садашњих и будућих предузетника, који користе дигиталне производе и услуге у пословним моделима да би побољшали своју конкурентност.⁶ Питање правне

² „Службени гласник РС“ бр. 94/2017.

³ Regulation (EU) No 910/2014 of The European Parliament and of The Council of 23 July 2014, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0910&from=HR>, приступљено (17.01.2018)

⁴ „Службени гласник РС“, бр. 135/2004; „Службени гласник РС“, бр. 51/2009.

⁵ Члан 72 *Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању* („Службени гласник РС“ бр. 94/2017)

⁶ Brusić, T., Babić, S., & Orehovački, T., *Važnost razvoja informatičke pismenosti budućih poduzetnika za primjenu cloud usluga u poslovanju kao podloge za bolju konkurentnost na tržištu rada. Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo*, 2017, 7(2), str: 67-81.

регулативе електронског пословања у време када се интензивно прелази на комуникацију преко електронских информатичких технологија од пресудне је важности за регулативу једне земље.⁷ Према наведеном, евидентно је да постоје основни и посебни циљеви законског уређивања материје у области електронског пословања. Основни циљ законског уређивања електронског пословања састоји се у подстицању бржег и ефикаснијег пословања, уз што мање трошкова пословања. Следећи основни циљеви овог закона су: могућност модернизације система пословања, развијање тржишта услуга од поверења, лакши и сигурнији приступ грађана органима власти и омогућавање потпунијег чувања електронских докумената. Посебни циљеви законског уређења у области електронског пословања представљају отварање простора за брже и интензивније коришћење и уподобљавање других решења из постојеће законодавне регулативе, размена електронских докумената, стварање већег поверења јавности, употреба услуга од поверења у електронском пословању и постизање веће конкуренције на светском тржишту.

2) ИЗМЕНЕ ПРОПИСА ИЗ ОБЛАСТИ ЕЛЕКТРОНСКОГ ПОСЛОВАЊА

На основу Одлуке и Упутства које је донела Народна банка Србије из области платног промета, донете су одређене измене у предметној области.⁸ То је учињено с позивом на овлаћења из *Закона о платним услугама* и *Закона о девизном пословању* које су ступиле на снагу 1. октобра 2017. године.⁹ Одлуке које су измењене и допуњене:

1. Одлука о изменама и допунама Одлуке о условима отварања и начина вођења девизних рачуна резидената, као и динарских и девизних рачуна нерезидената.¹⁰
2. Одлука о изменама Одлуке о облику, садржини и начину коришћења образаца платних налога за извршење платних трансакција у динарима.¹¹
3. Одлука о измени и допуни Одлуке о ближим условима и начину отварања, вођења и гашења текућих рачуна.¹²

⁷ Brzica, H., Herceg, B., Katulić, T., Stančić, H., Analiza utjecaja hrvatskoga zakonodavnog okvira na elektroničko poslovanje i dugoročno očuvanje elektronički potpisanih dokumenata. *Arhivski vjesnik*, 2014, 57(1), str. 129-157.

⁸ „Службени гласник РС“, бр. 82/2017.

⁹ „Службени гласник РС“, бр. 139/2014; „Службени гласник РС“, бр. 62/2006, 31/2011, 119/2012, 139/2014.

¹⁰ „Службени гласник РС“, број 51/2015.

¹¹ „Службени гласник РС“, број 55/2015 и 78/2015.

¹² „Службени гласник РС“, број 55/2015.

4. Одлука о измени и допуни Одлуке о ближим условима, садржини и начину вођења регистра меница и овлашћења.¹³
5. Упутство које је измењено и допуњено: Упутство о изменама и допунама Упутства за спровођење Одлуке о условима и начину обављања платног промета са иностранством.¹⁴

Заједничко свим наведеним Одлукама и Упутству је да су измене извршене у циљу поједностављивања пословања правних лица и предузетника и укидање обавезе коришћења печата у пословним банкама. Укидање печата се односи на: оверавање налога платног промета за платне трансакције извршене у динарима (налог за уплату; налог за исплату и налог за пренос); налог за плаћање према иностранству (слог 70); оверавање захтева за регистрацију односно брисање менице из регистра НБС, код брисања овлашћења из регистра НБС и оверавање саме менице; отварање, вођење и гашење девизних рачуна резидената и динарских и девизних рачуна нерезидената у смислу необавезности печата на картону депонованих потписа и захтеву за отварање рачуна; отварање, вођење и гашење текућих рачуна правних лица и предузетника у смислу необавезности печата на картону депонованих потписа и захтеву за отварање рачуна. Наведене измене одлука и упутства имају за циљ да подрже електронско пословање, односно плаћање путем електронске банке и мобилног банкарства и на тај начин убрза не само промет средстава, већ и олакша пословање привредних субјеката. На основу одредаба Члана 25 *Закона о привредним друштвима* које регулишу употребу пословног имена, печата и других података на документима друштва предвиђено је у ставу 3 да друштво није дужно да употребљава печат у пословним писмима и другој документацији друштва ако законом није друкчије прописано.¹⁵ Наведене одлуке и упутство свакако иду ка практичној примени. Наведене одлуке и упутство уређују однос банке и клијента, односно пружаоца и примаоца платних услуга у складу са *Законом о платним услугама*, па одредбе наведених одлука и упутства које омогућавају некоришћење печата за оверу докумената из тих одлука и упутства се само односе на предметне одлуке и упутство и не могу се проширивати на друге одлуке које је Народна банка Србије донела у циљу примене *Закона о платним услугама* и *Закона о девизном пословању*. У складу са *Законом о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању*, више није обавезно штампање фактуре која је изворно настала у електронском облику, нити да се на евентуално одштампан документ ставља отисак печата како би се сматрао

¹³ „Службени гласник РС“, број 56/2011, 80/2015 и 76/2016.

¹⁴ „Службени гласник РС“, бр. 24/2007, 31/2007, 41/2007, 3/2008, 61/2008, 120/2008, 38/2010, 92/2011, 62/2013, 51/2015, 111/2015.

¹⁵ „Службени гласник РС“, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 (др. закон) и 5/2015.

валидним. Електронска фактура је валидна у електронском облику, без потписа и печата, не мора да се штампа и не мора да се шаље поштом. Фактура која је изворно настала у папирном облику не мора да садржи печат и потпис одговорног лица. Фактура која је настала у електронском облику или дигитализацијом, не мора бити потписана електронским потписом. Министар финансија и министар трговине, туризма и телекомуникација дали су заједничко објашњење у вези са издавањем и књижењем рачуна (фактура) у папирном и електронском облику без употребе печата и потписа.¹⁶

3) ПРИМЕНА ЕЛЕКТРОНСКОГ ВРЕМЕНСКОГ ЖИГА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању примењује се на услуге од поверења које пружалац услуга пружа сходно одредбама овог закона. То подразумева да је пружалац услуга од поверења правно или физичко лице у својству регистрованог субјекта који пружа једну или више услуга од поверења. У органе јавне власти спадају: државни органи, органи аутономне покрајине, органи јединица локалне самоуправе, привредна друштва, установе организације и појединци којима су поверени послови из надлежности Републике Србије, односно јавна овлашћења. Не примењује се на услуге од поверења које се пружају у оквиру затвореног система, односно ограниченог круга учесника, који може бити одређен споразумом, интерним актом или прописом, и које немају утицај на трећу страну, односно не обавезују треће лице ван тог система. Када говоримо о услугама од поверења у електронском пословању, што представља нову форму на нашим просторима, подсећамо да је Европска унија 23. јула 2014. године донела Уредбу бр. 910/2014 о електронској идентификацији и услугама од поверења за електронске трансакције на унутрашњем тржишту, којом је derogирана раније донета Директива 1999/93/ES о електронском потпису. Пружалац услуга од поверења, односно услуга електронске идентификације приликом обраде података о личности поступа и ради у складу са одредбама *Закон о заштити података о личности*.¹⁷ Наведеним законом утврђена је јасна одговорност пружалаца услуга од поверења и корисника услуга од поверења.

¹⁶ Министарство финансија и Министарство за трговину, туризам и телекомуникација РС (2017), *Објашњење у вези са књижењем рачуна (фактура) у папирном и електронском облику без употребе печата и потписа*, Интернет: <http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/misljenja/2017/Objasnjenje%20knjizenje%20faktura%20bez%20pecata%20i%20potpisa.pdf>, (приступљено 16.01.2018.)

¹⁷ „Службени гласник РС“, бр. 97/2008, 104/2009 (др. закон), 68/2012 (УС) и 107/2012.

Услуге од поверења према Закону (Члан 41) пружају се у следећим областима:

- електронског потписа и електронског печата;
- електронског временског жига;
- електронске доставе;
- аутентификације веб-сајтова;
- електронско чување докумената.

Пружалац квалификованих услуга од поверења може пружати једну или више услуга у складу са Законом (Члан 41):

- издавање квалификованих сертификата за електронски потпис;
- услуга управљања квалификованим средством за креирање електронског потписа;
- услуга валидације квалификованог електронског потписа;
- издавање квалификованих сертификата за електронски печат;
- услуга управљања квалификованим средством за креирање електронског печата;
- услуга валидације квалификованог електронског печата;
- издавање квалификованих електронских временских жигова;
- услуга квалификоване електронске доставе;
- услуга издавања квалификованих сертификата за аутентификацију веб-сајтова;
- услуга квалификованог електронског чувања докумената.

Електронски временски жиг је званично време придружено подацима у електронском облику којим се потврђује да су ти подаци постојали у том временском тренутку (према Члану 2 став 39 Закона). Квалификовани електронски временски жиг је електронски временски жиг који испуњава услове утврђене овим законом за квалификовани електронски жиг (према Члану 2 став 40 Закона).¹⁸ Услови за квалификоване електронске временске жигове према Члану 52 Закона су:

- да је повезан са координираним универзалним временом (UTC) тако да се спречава свака могућност промене података која се може открити,
- да је заснован на прецизном временском извору,
- да је издат од стране пружаоца услуге издавања квалификованог временског жига,

¹⁸ Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању, „Службени гласник РС“, бр. 94/2017.

- да је потписан, односно печатиран од стране пружаоца услуге издавања квалификованог временског жига помоћу напредног електронског потписа или напредног електронског печата.

Министарство надлежно за послове информационог друштва (Министарство трговине, туризма и телекомуникација РС) прописује ближе услове за квалификоване електронске временске жигове. Електронском временском жигу се не може оспорити пуноважност или доказана снага само због тога што је у електронском облику или што не испуњава услове за квалификован временски жиг. За квалификован електронски временски жиг и податке којима је тај временски жиг придружен важи правна претпоставка тачности датума и времена исказаног у временском жигу и очуваности интегритета тих података у односу на тај временски жиг. Услови за услуге квалификоване електронске доставе поред других чинилаца подразумевају и да се обезбеди време и датум слања, пријема и евентуалне измене података морају бити назначене квалификованим електронским временским жигом. Припрема докумената за поуздано електронско чување мора да обезбеди потврду верности изворног документа и тачност додатно укључених података квалификованим електронским печатом или потписом са придруженим временским жигом. Примена електронског временског жига ће омогућити поуздано доказивање података, електронских записа, електронских докумената и сл. и да су постојали пре тренутка у времену који је назначен преко електронског временског жига. Електронски временски жиг садржи: скраћене податке електронског записа и електронског документа који је оверен електронским временским жигом, тачно време израде електронског временског жига и друге припадајуће податке о електронском временском жигу. Управа за Дигиталну агенду у Министарству спољне и унутрашње трговине и телекомуникација израдила је инфраструктуру *RS-GOV TSA (Time Stamp Authority)*¹⁹ за издавање временских жигова за потребе државних органа, органа локалне самоуправе и јавних служби Републике Србије и уписана је у Регистар издавалаца временског жига у Републици Србији.²⁰ Увођење електронског пословања у било коју сферу пословања је сложен процес који захтева поред инвестиција, знања и законску регулативу,²¹ али и активну

¹⁹ Канцеларија за информационе технологије и електронску управу, Влада Републике Србије, TSA – Time Stamp Authority, <http://www.deu.gov.rs/latinica/projekti-time-stamp-authority.php>, преузето 16.01.2018.

²⁰ Република Србија, Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Временски жиг, <http://epotpis.mtt.gov.rs/vremenski-zig/> преузето 16.01.2018.

²¹ Mamić Sačer, Ivana; Tušek, Boris; Žager, Sandra (2014), Primjena elektroničkog poslovanja u računovodstvenim servisima – studija slučaja Republike Hrvatske, Ekonomski pregled, 65(2), 2014. str. 139-154.

подршку свих учесника електронског пословања. Развој информационог друштва у Републици Србији треба да буде праћен:

- укључивањем свих грађана Републике Србије, што се посебно односи на укљученост социјалних група са посебним потребама, регионални развој и јачање локалних иницијатива,
- развојем знања и вештина повезаних са ИКТ (информационо-комуникационе технологије) и јачањем улоге ИКТ у систему образовања,
- сталним улагањем у истраживање и иновације, да би се потенцијали које доноси ИКТ препознали, сагледали и на најбољи начин искористили,
- одговорима на изазове које доноси ИКТ, као што су: нови аспекти безбедности, угрожавање приватности, технолошка зависност, недовољна интероперабилност и отворена питања заштите интелектуалне својине,
- координацијом и кооперацијом између јавног, приватног и цивилног сектора.²²

У оквиру Европске уније ИКТ су препознате као главни фактор утицаја на економски раст и иновативност, а међу седам водећих иницијатива економске стратегије Европа 2020 налази се *Дигитална агенда за Европу*, што показује значај који ИКТ имају у развоју модерне економије.²³

4) ЕЛЕКТРОНСКИ ВРЕМЕНСКИ ЖИГ У ЗАКОНОДАВСТВУ ЕУ И ОКРУЖЕЊУ

Иако се електронски временски жиг примењује уз електронско потписивање, његова примена је могућа и на електронским документима без електронског потписа. На тај начин се доказује да је електронски документ постојао и пре тренутка стављања електронског временског жига. Од 1. јула 2016. године грађани, привредни субјекти и органи државне управе могу да примењују одговарајуће, сигурне и потпуно легалне електронске трансакције широм ЕУ. Уредба (ЕУ) бр. 910/2014 Европског парламента и Савета од 23. јула 2014. о електронској идентификацији и услугама поверења за електронске

²² *Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године*, Службени гласник РС, бр. 51/2010.

²³ “i2010 – Годишњи извештај о информационом друштву 2007” – Саопштење Европске комисије Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона (“i2010 – Annual Information Society Report 2007” – Communication from the Commission to the European parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions), SEC(2007) 395, Brisel, 30.03. 2007. Европска стратегија за паметан, одржив и свеобухватни развој – Europe 2020 – A strategy for smart, sustainable and inclusive growth – Communication from the Commission, COM (2010) 2020, Brisel 3.03.2010.

трансакције на унутрашњем тржишту (*eIDAS* Уредба) и стављању ван снаге Директиве 1999/93ЕЗ, односи се на систем електронске идентификације пријављених од стране држава чланица, као и на даваоце услуга који имају пословно поверење које се појављује у ЕУ. С циљем обезбеђења исправног функционисања унутрашњег тржишта и обезбеђења електронске идентификације и услуга поверења, Уредбом (ЕУ) бр. 910/2014 успоставља се правни оквир за електронске потписе, електронске печате, електронске временске жигове, електронска документа, услуге електронске препоручене доставе и услуге сертификовања за аутентификацију мрежних станица. Агенција Европске уније за сигурност мрежа и информисање (*European Union Agency for Network and Information Security – ENISA*) као центар експертизе за кибернетску сигурност у ЕУ, са седиштем у Грчкој,²⁴ *ENISA*²⁵ помаже ЕУ и њеним чланицама да се боље опреме и припреме за спречавање, откривање и одговор на проблеме информатичке сигурности. У *ETSI* и *RFC* стандардима који се односе на *TSA* (*TSA – Time Stamp Authority*) тела не наводе се одредбе којима се прописује важност *TSA* сертификата.²⁶

Табела 1: Рок важности *TSA* сертификата

РБ.	<i>TSA</i> тело	Рок важности <i>TSA</i> сертификата
1	Министарство за јавну управу Словеније ²⁷	5 година
2	Поште Словеније ²⁸	5 година
3	<i>FINA Demo TSA</i> ²⁹	5 година
7	SwissSign ³⁰	5 година

²⁴ *European Union Agency for Network and Information Security – ENISA*, <https://www.enisa.europa.eu/>

²⁵ Ibid.

²⁶ ETSI standards, Интернет: <http://www.etsi.org/standards>; RFC Editor, Интернет: <https://www.rfc-editor.org/standards>

²⁷ Ministarstvo za javno upravo, Republika Slovenija, Интернет: http://www.mju.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/podrocje_informacijske_druzbe/

²⁸ Pošta Slovenije, <https://www.posta.si/zasebno>

²⁹ Financijska agencija (Fina), Интернет: <http://www.fina.hr/Default.aspx?sec=1728>

³⁰ SwissSign, Интернет: <https://www.swisssign.com/en/>

У Републици Словенији правно је на снази Закон о електронском пословању и електронском потпису (*ZEPEP*), којим је у члану 2 став 1 тачка 5 регулисано питање временског жига.³¹ Закон о електроничким комуникацијама пренео је у правни поредак Републике Хрватске прописе ЕУ из области електронског пословања.³² Законска регулатива о е-потпису и услугама поверења у Републици Хрватској обухвата:

- Уредбу (ЕУ) бр. 910/2014 Еуропског парламента и Вијећа о електроничкој идентификацији и услугама повјерења за електроничке трансакције на унутарњем тржишту и стављању изван снаге Директиве 1999/93/ЕЗ,
- Закон о provedби Уредбе (ЕУ) бр. 910/2014 Еуропског парламента и Вијећа, од 23. септембра 2014. године, о електроничкој идентификацији и услугама повјерења за електроничке трансакције на унутарњем тржишту и стављању изван снаге Директиве 1999/93/ЕЗ.³³

Закон о електронској идентификацији и електронском потпису Републике Црне Горе од 12.5.2017. године дефинише и уводи појмове *Електронски временски печат* и *квалификовани електронски временски печат* (члан 25–27).³⁴ Према овом Закону (члан 25 став 1), електронски печат је скуп података у електронском облику који су придружени другим подацима у електронском облику, или су логички повезани са њима ради обезбеђења порекла и интегритета тих података и заснива се на сертификату за електронски печат. Усклађивање правне регулативе са директивама ЕУ доприноси поједностављеном свакодневном електронском пословању. Употреба електронског временског жига основа је савременог пословања. Законодавни оквири морају омогућити и пратити савремено пословање у правној пракси.

5) ИЗВОРИ

“и2010 – Годишњи извештај о информационом друштву 2007” – Саопштење Европске комисије Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона (“и2010 – Annual Information Society Report 2007” – Communication from the Commission to the European parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions), SEC(2007) 395, Brisel, 30. mart 2007.

³¹ *Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP)*, Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZEPT in 46/14.

³² NN br. 73/08, 90/11, 133/12, 80/13, 71/14 i 72/17.

³³ *Digitalni sertifikati – Fina*, <http://www.fina.hr/Default.aspx?art=12790>

³⁴ *Закон о електронској идентификацији и електронском потпису*, Службени лист Црне Горе, бр. 31/2017.

- Brusić, T., Babić, S., & Orehovački, T., *Važnost razvoja informatičke pismenosti budućih poduzetnika za primjenu cloud usluga u poslovanju kao podloge za bolju konkurentnost na tržištu rada. Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo*, 2017, 7(2).
- Brzica, H., Herceg, B., Katulić, T., Stančić, H. (2014), *Analiza utjecaja hrvatskoga zakonodavnog okvira na elektroničko poslovanje i dugoročno očuvanje elektronički potpisanih dokumenata*, *Arhivski vjesnik*, 2014, 57(1).
- Digitalni sertifikati – Fina, Интернет: <http://www.fina.hr/Default.aspx?art=12790> приступљено (16.01.2018.)
- ETSI standards, Интернет: <http://www.etsi.org/standards> приступљено (16.01.2018)
- European Union Agency for Network and Information Security – ENISA, Интернет: <https://www.enisa.europa.eu/> приступљено (16.01.2018.)
- European Union Agency for Network and Information Security (ENISA), Интернет: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/enisa_en приступљено (16.01.2018.)
- Evropska strategija za pametan, održiv i sveobuhvatni razvoj – Europe 2020 – A strategy for smart, sustainable and inclusive growth – Communication from the Commission, COM (2010) 2020, Brisel 3. mart 2010. godine.
- Financijska agencija (Fina), Интернет: <http://www.fina.hr/Default.aspx?sec=1728> приступљено (16.01.2018.)
- Канцеларија за информационе технологије и електронску управу, Влада Републике Србије, TSA – Time Stamp Authority, Интернет: <http://www.deu.gov.rs/latinica/projekti-time-stamp-authority.php>, приступљено (16.01.2018.)
- Министарство трговине, туризма и телекомуникација Владе Републике Србије, *Временски жиг*, Интернет: www.epotpis.mtt.gov.rs/vremenski-zig/ приступљено (16.01.2018.)
- Министарство финансија РС и Министарство за трговину, туризам и телекомуникације РС, (2017) *Објашњење у вези са књижењем рачуна (фактура) у папирном и електронском облику без употребе печата и потписа*, Интернет: <http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/misljenja/2017/Objasnjenje%20knjizenje%20faktura%20bez%20pecata%20i%20potpisa.pdf>, приступљено (16.01.2018.)
- Mamić Sačer, Ivana; Tušek, Boris; Žager, Sandra, (2014), *Primjena elektroničkog poslovanja u računovodstvenim servisima – studija slučaja Republike Hrvatske*, *Ekonomski pregled*, 2014, 65(2).
- Ministarstvo za javno upravo, Republika Slovenija, Интернет: www.mju.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/podrocje_informacijske_druzbe/ приступљено (17.01.2018.)
- Pošta Slovenije, Интернет: <https://www.posta.si/zasebno>, приступљено (17.01.2018.)

- Regulation (EU) no 910/2014 of the European parliament and of the council of 23 July 2014, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0910&from=HR>, приступљено (17.01.2018.)
- RFC Editor, Интернет: <https://www.rfc-editor.org/standards> приступљено 16.01.2018.
- SwissSign, Интернет: <https://www.swissign.com/en/>, приступљено (16.01.2018.)
- Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године*, "Службени гласник РС", бр. 51/2010.
- Закон о електронском пословању и електронском потпису (ZEPEP)*, Урадни лист РС, шт. 98/04 – урядно преčišчено беседило, 61/06 – ZEPT in 46/14)
- Закон о електронској идентификацији и електронском потпису*, Службени лист Црне Горе, број 31/2017.
- Закон о provedби Уредбе (EU) br. 910/2014 Европског парламента и Вјећа од 23. срдња 2014. о електронској идентификацији и услугама повјеренја за електроничке трансакције на унутарњем тржишту и стављању изван снаге Директиве 1999/93/EZ (NN 62/17) на снази од 08.07.2017.
- Закон о девизном пословању*, „Службени гласник РС“, бр. 62/2006, 31/2011, 119/2012, 139/2014.
- Закон о електронском документу*, „Службени гласник РС“, бр. 51/2009.
- Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању*, „Службени гласник РС“, бр. 94/2017.
- Закон о електронском потпису*, „Службени гласник РС“, бр. 135/2004.
- Закон о заштити података о личности*, „Службени гласник РС“, бр. 97/2008, 104/2009 (др. закон), 68/2012 (US) и 107/2012.
- Закон о платним услугама*, „Службени гласник РС“, бр. 139/2014.
- Закон о привредним друштвима*, „Службени гласник РС“, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 (др. закон) и 5/2015.

6) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

У овом раду представили смо неке од основних закона који су допринели подршци електронског пословања привредних субјеката у Републици Србији. Увођење електронског временског жига у електронско пословање у Републици Србији обезбедиће следеће елементе: да је документ у наведеном облику постојао пре времена наведеног у електронском временском жигу, да документ није мењан након стављања времена путем електронског временског жига, да се верификација електронског потписа документа може поуздано обавити и после опозива или истека потписаног сертификата, да је документ послат или примљен у време наведено у електронском временском

жигу и сл. Електронски временски жиг је намењен привредним субјектима и појединцима из привредних субјеката у циљу подршке електронског пословања. На крају, закључујемо да је увођење електронског временског жига допринело развоју електронског пословања у Републици Србији, али и стварању изазова за даљи развој правне регулативе из ове области.

HARMONIZATION OF DOMESTIC LEGISLATION ON ELECTRONIC TIMBER TRACKING WITH THE EU LAW

Abstract: The subject of the work is the application of the electronic timber tracking in the Republic of Serbia. The paper explains the regulations governing the issues of electronic documents, electronic identification and trust services in the field of electronic business. Special attention has been paid to harmonization of this issue in the Republic of Serbia with the legal regulations of the European Union according to Regulation no. 910/2014 EU. Bearing in mind that the modes of operation change rapidly, the paper assesses that solutions in the field of information technology are changing faster than legislative changes. The paper expresses the view that future legal solutions should be more flexible and fully open to new technological achievements. The authors believe that future legal solutions in this area should be based on EU standards and generally accepted standards applied by technologically advanced countries.

Key words: Electronic Timestamp, Electronic Business, Legal Regulations, Comparative Legal Analysis.